

Αξιοποίηση και Εφαρμογή Των ΤΠΕ στα ΑΠΣ της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Αντιλήψεις Εκπαιδευτικών και Στελεχών

Δημήτρης Δρούλιας, Ανθή Καρατράντου, Χρήστος Παναγιωτακόπουλος
up1067931@ac.upatras.gr, akarat@upatras.gr, cpanag@upatras.gr
Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία διερευνήθηκε κατά πόσο αξιοποιούνται – εφαρμόζονται οι ΤΠΕ, έτσι όπως αναλύεται στα ΑΠΣ της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί είναι κατάλληλα επιμορφωμένοι για το σκοπό αυτό και τέλος, κατά πόσο η χρήση των ΤΠΕ αλλάζει τη στοχοθεσία των μαθημάτων. Για το σκοπό αυτό, με τη βοήθεια ποιοτικής ερευνητικής μεθοδολογίας αναλύθηκαν οι απαντήσεις που έδωσαν σε κατάλληλες ερωτήσεις οι δεκαέξι οικειοθελώς συμμετέχοντες στην έρευνα (έξι εκπαιδευτικοί, πέντε διευθυντές και πέντε σύμβουλοι εκπαίδευσης) Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Τα αποτελέσματα έδειξαν, ότι όλοι οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι στα νέα ΑΠΣ ο ρόλος των ΤΠΕ γίνεται περαιτέρω σημαντικός. Όμως, ένα μέρος των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης φαίνεται ότι δεν έχει κατανοήσει τον τρόπο χρήσης των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία και ο βαθμός εφαρμογής των ΤΠΕ ποικίλλει με κύρια εμπόδια την έλλειψη επιμόρφωσης στο σύνολο των εκπαιδευτικών, αλλά και θέματα υλικοτεχνικής υποδομής. Τέλος, όλοι συμφωνούν ότι η χρήση των ΤΠΕ επηρεάζει θετικά τη μάθηση. Ολοκληρώνοντας, φάνηκε ότι η εφαρμογή των νέων ΑΠΣ προϋποθέτει τη βελτίωση των τεχνολογικών υποδομών και κυρίως την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ.

Λέξεις κλειδιά: Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, διδασκαλία με ΤΠΕ, επιμόρφωση στις ΤΠΕ, ΤΠΕ

Εισαγωγή

Ιδιαίτερα από τις αρχές του 21^{ου} αιώνα οι ραγδαίες εξελίξεις στον χώρο των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) έχουν επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την εκπαίδευση. Οι ΤΠΕ αποτελούν σημαντικό εκπαιδευτικό εργαλείο, αφού οι εκπαιδευτικοί μπορούν να οργανώσουν καλύτερα το μάθημά τους με τη χρήση εφαρμογών και εκπαιδευτικών πόρων, αναβαθμίζοντας την ποιότητα του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου (Das, 2019· Henderson 2020). Παράλληλα, οι ΤΠΕ μπορούν να συνδεθούν άμεσα με την ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών που σχετίζονται με τον 21^ο αιώνα (όπως η κριτική σκέψη και η επίλυση προβλημάτων), ενώ πολύ σημαντικό γεγονός είναι ότι η "ψηφιακή ικανότητα" αποτελεί 1 από τις 8 ικανότητες της διά βίου μάθησης (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018). Από την άλλη πλευρά τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΑΠΣ) προσπαθούν να παραμείνουν συνδεδεμένα με την κοινωνική πραγματικότητα. Το σχολείο οφείλει να λαμβάνει υπόψη την πραγματικότητα που ζουν οι μαθητές και να προσαρμόζεται. Έτσι, με βάση τις εξελίξεις και τις επιπτώσεις των τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία, οι ΤΠΕ υιοθετήθηκαν για την υποστήριξη των ΑΠΣ (Τζιμογιάννης, 2019).

Ιστορικά, το 1976 από το Κ.Ε.Μ.Ε. δημιουργήθηκαν αναλυτικά ωρολόγια προγράμματα και σχολικά βιβλία για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τα οποία ωστόσο ήταν συγκεντρωτικά, με δασκαλοκεντρικές μεθόδους διδασκαλίας, με αυστηρό προσδιορισμό της ύλης και αυστηρές προδιαγραφές για τη διεξαγωγή του μαθήματος (Π. Ι., 2009).

Κατά την τριετία 1998-2000 εκδόθηκαν νέα βιβλία για τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές και παράλληλα έγινε προσπάθεια για την δημιουργία ευέλικτων ΑΠΣ, που αντιμετώπιζαν τη μάθηση ως μία διαδικασία κατάρκτησης της γνώσης μέσα από βιωματικές δραστηριότητες (Π. Ι., 2009).

Το 2001 με το Ν. 1566/85 δημιουργείται το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών (ΔΕΠΣ) και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ), ενώ υιοθετείται η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης και η σύνδεση των γνωστικών αντικειμένων (Βέικου κ.ά., 2007· Π. Ι., 2009).

Το 2011 δημιουργήθηκαν τα ΑΠΣ στο πλαίσιο της δράσης "Νέο Σχολείο" και εφαρμόστηκαν πιλοτικά σε ορισμένες σχολικές μονάδες, όπως τα Πρότυπα και Πειραματικά Σχολεία. Τα τελευταία χρόνια έχουν δημιουργηθεί νέα ΑΠΣ (2020/2023), εκ των οποίων κάποια εκπονήθηκαν εξ αρχής, ενώ άλλα επικαιροποιήθηκαν βάσει των ΑΠΣ του "Νέου Σχολείου". Η αναθεώρηση αυτή αποσκοπεί στην ενσωμάτωση πολιτικών της Ε.Ε., στην κάλυψη των αναγκών των μαθητών σύμφωνα με τις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας και τις επιστημονικές εξελίξεις, καθώς και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων απαραίτητων για τους πολίτες του 21ου αιώνα. Παράλληλα, επιδιώκεται η ενθάρρυνση της ενεργού συμμετοχής των μαθητών, η προώθηση ομαδικών δραστηριοτήτων και η αξιοποίηση ψηφιακών και ηλεκτρονικών εργαλείων (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018· ΙΕΠ, 2024).

Από τα ΑΠΣ της υποχρεωτικής εκπαίδευσης το 2011 με τη δράση "Νέο Σχολείο" υιοθετήθηκαν οι όροι πληροφοριακός και ψηφιακός γραμματισμός (ICT literacy - digital literacy) (Τζιμογιάννης, 2019). Οι δύο αυτές έννοιες εισήχθησαν στο μάθημα των ΤΠΕ στο Δημοτικό προκειμένου οι μαθητές να αναπτύξουν γνώσεις, δεξιότητες, αλλά και ικανότητες. Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι η σύνδεση των ΤΠΕ με τα ΑΠΣ δεν είναι πρόσφατο φαινόμενο. Οι ΤΠΕ εκτός από τεχνολογικό εργαλείο μπορούν να μετασχηματίσουν τον τρόπο οργάνωσης, υλοποίησης και αξιολόγησης του μαθήματος σε σχέση με το παρελθόν.

Στην εργασία αυτή θα διερευνήσουμε ακριβώς την αξιοποίηση των ΤΠΕ στα ΑΠΣ και την εφαρμογή τους στην σχολική τάξη, στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.

Θεωρητικό πλαίσιο

Από το 2011 ο πληροφοριακός γραμματισμός στα ΑΠΣ θεωρήθηκε ως ένα νέο μαθησιακό αντικείμενο, όπως τα υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα (Κόμης, 2019). Παράλληλα, έγινε προσπάθεια, ώστε ο ψηφιακός και πληροφορικός γραμματισμός να υιοθετηθούν από όλα τα υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα. Οι μαθητές θα έπρεπε να αξιοποιούν τις ΤΠΕ ως εργαλεία μάθησης σε όλα τα μαθήματα. Με αυτό τον τρόπο δημιουργήθηκαν νέες γνωστικές περιοχές στα ΑΠΣ, οι οποίες βασίστηκαν στον ψηφιακό γραμματισμό, όπως είναι η υπολογιστική σκέψη και η ψηφιακή πολιτιότητα που διδάσκονται σε διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα (Τζιμογιάννης, 2019).

Τα νέα ΑΠΣ που δημιουργήθηκαν το 2020 και 2021 ακολούθησαν την ίδια φιλοσοφία. Πρότειναν ως διδακτικό προσανατολισμό τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική και την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που προσέφεραν τα ψηφιακά εργαλεία και η ηλεκτρονική μάθηση (ΙΕΠ, 2024). Παράλληλα, τα νέα ΑΠΣ προσανατολίστηκαν στη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών ως εργαλείων για περαιτέρω έρευνα και μάθηση (ΙΕΠ, 2024). Οι ΤΠΕ εντάχθηκαν στα ΑΠΣ με στόχο να ενισχύσουν τη μάθηση, την προσωπική ανάπτυξη των μαθητών και να τους προετοιμάσουν για την Κοινωνία της Γνώσης (Κόμης, 2019). Όμως, η προσπάθεια ενσωμάτωσης των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία μέσω των ΑΠΣ στην πορεία των χρόνων, φάνηκε ότι αντιμετώπιζε διάφορα εμπόδια. Π.χ., ειδικά για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, από τη βιβλιογραφία προκύπτει ότι ανασταλτικά έχουν λειτουργήσει (Nikolouroulou & Gialamas, 2015): η έλλειψη οικονομικών πόρων, η απουσία μέσων υποστήριξης των εκπαιδευτικών, η περιορισμένη και πεπαλαιωμένη τεχνολογική υποδομή, τα προβλήματα συνδεσιμότητας, τα περιορισμένα προγράμματα επιμόρφωσης, ο μεγάλος αριθμός των μαθητών στην τάξη και η ανεπαρκής βοήθεια από διοικητικά στελέχη. Στα προηγούμενα προστέθηκε την τελευταία δεκαετία και το ότι, ενώ οι εκπαιδευτικοί κατέχουν σε μεγάλο βαθμό τεχνολογικές γνώσεις, δεν έχουν αναπτύξει στον ίδιο βαθμό την

ικανότητα να σχεδιάζουν οι ίδιοι παρεμβάσεις με τις ΤΠΕ (Δημητρίου & Τζιμογιάννης, 2016).

Για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών στη χρήση της τεχνολογίας, η οποία εξελίχθηκε με γρήγορους ρυθμούς, από το 2001 έως σήμερα διενεργήθηκαν επιμορφώσεις στις ΤΠΕ και σε διάφορα επίπεδα (Α, Β, Β1, Β2), μέσα από τις οποίες επιμορφώθηκε σχεδόν το σύνολο των εκπαιδευτικών, αλλά και εκπαιδευτές για την επιμόρφωσή τους (Βαρσάμης & Παπαδημητρίου, 2022· ΙΤΥΕ ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ-ΙΕΠ, 2024· Κόρης, 2019· ΥΠΕΠΘ-ΠΙ, 2024).

Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα, στα οποία η παρούσα εργασία φιλοδοξεί να δώσει απαντήσεις έχουν ως ακολούθως:

- Ποια είναι η θέση των ΤΠΕ στα ΑΠΣ και ποια είναι η αντίληψη- προσδοκίες των εκπαιδευτικών και των στελεχών εκπαίδευσης για τα νέα ΑΠΣ ως προς τις ΤΠΕ στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση;
- Σε τι βαθμό οι εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης κατανοούν τον τρόπο και εφαρμόζουν τις ΤΠΕ στη σχολική τάξη με βάση τα ΑΠΣ;
- Πώς επηρεάζουν οι ΤΠΕ τη στοχοθεσία των μαθημάτων που υπήρχε ως τώρα στα ΑΠΣ;
- Σε τι βαθμό οι εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης είναι κατάλληλα επιμορφωμένοι για την εφαρμογή των ΤΠΕ με βάση τα ΑΠΣ;

Μεθοδολογία

Για να δοθούν απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα επιλέχθηκε η ποιοτική ερευνητική μεθοδολογία. Αυτή βασίζεται στις κοινωνικές-ανθρωπιστικές επιστήμες και αποσκοπεί στην κατανόηση και διερεύνηση ενός φαινομένου, με βάση τον τρόπο που τα άτομα ερμηνεύουν το περιβάλλον τους και γι' αυτό το λόγο τα ερωτήματα και οι υποθέσεις που τίθενται είναι πιο "ανοιχτές" (Bryman, 2017). Πιο συγκεκριμένα, η μέθοδος επιλέχθηκε γιατί δίνει σημασία στις ιδιαιτερότητες του φαινομένου χωρίς να το προσεγγίζει αποσπασματικά για μια καλύτερη και πιο λεπτομερή μελέτη (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν συνολικά 16 εκπαιδευτικοί και στελέχη της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης: 6 εκπαιδευτικοί (Ε), 5 διευθυντές σχολικών μονάδων (Δ) και 5 σύμβουλοι εκπαίδευσης (Σ) από τους Νομούς Αχαΐας και Μεσσηνίας. Συμμετείχαν οικειοθελώς σε ημιδομημένη συνέντευξη που παραχωρήθηκε διά ζώσης μετά από σχετικό αίτημα. Πριν τη συνέντευξη ενημερώθηκαν για την ανωνυμία και εμπιστευτικότητα των απαντήσεών τους και έδωσαν συγκατάθεση στην έρευνα. Για τη δειγματοληψία επιλέχθηκε ένας συνδυασμός σκόπιμης και ευκολίας. Τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων φαίνονται στον Πίνακα 1, ενώ οι ερωτήσεις που τους υποβλήθηκαν, φαίνονται στην ενότητα των ερωτημάτων και της ανάλυσης. Οι ερωτήσεις αφού εγκυροποιήθηκαν με βάση όσα προβλέπονται για τη μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας, ελέγχθηκαν πιλοτικά και ακολούθως εφαρμόστηκαν στην πράξη (Παναγιωτακόπουλος & Σαρρής, 2017).

Πίνακας 1. Τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα (Σ1 - Σ16)

	Φύλο	Ηλικία	Θέση*	Επίπεδο σπουδών	Έτη προϋπηρεσίας	Επίπεδο ΤΠΕ	ΤΠΕ**	ΑΠΣ***
Σ1	Γ	53	Ε	Πτυχίο	29	B2	Ναι	Ναι
Σ2	Γ	38	Ε	Πτυχίο	16	B1	Όχι	Ναι
Σ3	Γ	39	Ε	Διδακτορικό	18	A	Ναι	Ναι
Σ4	Γ	47	Ε	Μεταπτυχιακό	23	B2	Ναι	Ναι
Σ5	A	53	Ε	Μεταπτυχιακό	21	B	Ναι	Ναι

Σ6	Γ	42	Ε	Μεταπτυχιακό	17	Β	Ναι	Ναι
Σ7	Α	58	Δ	Μεταπτυχιακό	33	Α	Ναι	Ναι
Σ8	Γ	53	Δ	Διδακτορικό	35	Β2	Ναι	Ναι
Σ9	Α	57	Δ	Μεταπτυχιακό	32	Β	Ναι	Ναι
Σ10	Γ	57	Δ	Πτυχίο	33	Β2	Ναι	Όχι
Σ11	Γ	57	Δ	Μεταπτυχιακό	30	Β1	Ναι	Ναι
Σ12	Γ	58	Σ	Διδακτορικό	38	Β	Ναι	Ναι
Σ13	Α	58	Σ	Διδακτορικό	34	Β	Ναι	Ναι
Σ14	Α	60	Σ	Μεταπτυχιακό	35	Β	Ναι	Ναι
Σ15	Γ	60	Σ	Διδακτορικό	38	Β	Ναι	Ναι
Σ16	Α	61	Σ	Μεταπτυχιακό	33	Β	Ναι	Ναι

* Ε=Εκπαιδευτικός, Δ=Διευθυντής Σχολικής Μονάδας, Σ=Σύμβουλος Εκπαίδευσης, **Σεμινάριο ή μεταπτυχιακό σχετικό με ΤΠΕ, *** Σεμινάριο ή μεταπτυχιακό σχετικό με ΑΠΣ.

Η λήψη των δεδομένων έγινε Φεβρουάριο-Μάρτιο του 2024. Ακολούθησε ανάλυση των απαντήσεων που ελήφθησαν σε κάθε ερώτημα με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης, σε μια προσπάθεια εντοπισμού νοηματικών μοτίβων τα οποία επαναλαμβάνονται (Τσιώλης, 2018).

Είναι προφανές ότι τα ευρήματα της παρούσας έρευνας δεν μπορούν να γενικευτούν στο σύνολο του πληθυσμού.

Ευρήματα και ανάλυση

Οι ερωτήσεις που έγιναν, καθώς και τα ευρήματα από την ανάλυση του περιεχομένου των απαντήσεων των ερωτηθέντων, έχουν ανά ερώτηση ως ακολούθως:

Ερώτηση 1: Ποια πιστεύετε ότι είναι η θέση των ΤΠΕ στα ΑΠΣ (παλιά και νέα) του δημοτικού σχολείου;
Όλοι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι τα νέα ΑΠΣ θα φέρουν αλλαγές στη χρήση των ΤΠΕ, οι οποίες θα ενταχθούν ακόμα περισσότερο στην εκπαιδευτική διαδικασία. Οι 3 από τους 6 εκπαιδευτικούς (Σ1, Σ4, Σ5) απάντησαν ότι στα παλιά ΑΠΣ (δηλαδή αυτά που εφαρμόζονται ακόμα και σήμερα) ο ρόλος των ΤΠΕ ήταν περιορισμένος σε σχέση με τα νέα ΑΠΣ (που θα εφαρμοστούν τα επόμενα χρόνια), στα οποία ο ρόλος των ΤΠΕ αναβαθμίζεται, προτείνονται περισσότερα εργαλεία σε απόλυτον κεντρικό ρόλο. Οι υπόλοιποι 3 εκπαιδευτικοί (Σ2, Σ3, Σ6) ανέφεραν ότι στα νέα ΑΠΣ οι ΤΠΕ παίζουν περισσότερο ρόλο. Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σ1: "... στα νέα προγράμματα όμως έχουν πιο σημαντική θέση. Είναι κυρίαρχη θα έλεγα..."

Σ3: "... παίζουν βασικό ρόλο, γιατί πρώτα από όλα ο στόχος μας είναι... να κάνουμε εφαρμογές..."

Οι 3 (Σ8, Σ9, Σ10) εκ των 5 διευθυντών απάντησαν ότι οι ΤΠΕ έχουν σημαντική θέση και στα 2 ΑΠΣ (δηλαδή αυτά που εφαρμόζονται τώρα και στα καινούρια που θα εφαρμοστούν στο μέλλον). Οι 2 από αυτούς (Σ7, Σ11), ανέφεραν ότι στα νέα ΑΠΣ οι ΤΠΕ θα έχουν πιο σημαντική θέση σε σχέση με τα υπάρχοντα. Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σ8: "... η θέση πάντα είναι κυρίαρχη και στα παλιά και στα νέα θεωρώ..."

Σ7: "Στα νέα αναλυτικά προγράμματα πιστεύω ότι είναι πολύ πιο σημαντική τώρα η θέση των ΤΠΕ"

Οι 4 εκ των 5 συμβούλων εκπαίδευσης (Σ12, Σ13, Σ14, Σ15) ανέφεραν ότι η θέση των ΤΠΕ είναι σημαντική στα ΑΠΣ (παλιά και καινούρια). Ωστόσο όλοι συμφωνούν ότι στα νέα ΑΠΣ οι ΤΠΕ θα έχουν ακόμα μεγαλύτερο ρόλο και σημασία. Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σ12: "οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται από πολύ παλιά και στα παλιά προγράμματα [...] Αξιοποιούνται περισσότερο στα νέα προγράμματα σπουδών"

Σ15: "Ναι γενικά η θέση των ΤΠΕ είναι σημαντική πλέον στα αναλυτικά προγράμματα και ήταν, αλλά τώρα γίνεται ακόμα πιο σημαντική..."

Συνολικά, στην ερώτηση αυτή διαπιστώνουμε ότι όλες οι κατηγορίες των ερωτηθέντων θεωρούν ότι οι ΤΠΕ, ως ένα βαθμό, είχαν μία θέση στα ΑΠΣ και τα νέα ΑΠΣ θα φέρουν περαιτέρω αλλαγές στη χρήση των ΤΠΕ, καθιστώντας το ρόλο τους πιο σημαντικό.

Ερώτηση 2: Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι εκπαιδευτικοί κατανοούν τον τρόπο χρήσης των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία, όπως αναφέρεται στα ΑΠΣ;

Στους εκπαιδευτικούς οι απόψεις ποικίλουν, αφού: 3 εξ αυτών (Σ3, Σ4, Σ6) θεωρούν ότι κατανοούν απολύτως τον τρόπο χρήσης και 1 (Σ2) σε μέτριο βαθμό. Όμως 2 (Σ1, Σ5) τόνισαν ότι τον κατανοούν μεν, αλλά η χρήση μπορεί να γίνει υπό προϋποθέσεις (επιμόρφωση, γνώσεις, πόροι, υποδομή). Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σ4: "Νομίζω σε υψηλό βαθμό, διότι οι περισσότεροι ήδη αρχίζουν να τα εφαρμόζουν..."

Σ1: "Ναι, είναι κατανοητή. Αν έχει τη γνώση βέβαια και γνωρίζει από τεχνολογίες..."

Σ2: "Νομίζω σε μέτριο βαθμό"

Οι απόψεις 2 εκ των 5 διευθυντών (Σ8, Σ9) συγκλίνουν στο ότι είναι κατανοητή η χρήση των ΤΠΕ από τους εκπαιδευτικούς στα σχολεία που είναι υπεύθυνοι, ενώ 3 εξ αυτών (Σ7, Σ10, Σ11) αναφέρουν ότι η χρήση των ΤΠΕ είναι περισσότερο κατανοητή σε πιο νέους εκπαιδευτικούς οι οποίοι έχουν εξοικειωθεί περισσότερο σε σχέση με τους μεγαλύτερους ηλικιακά. Επίσης, 2 εξ αυτών (Σ7, Σ9) θέτουν ως προϋπόθεση να υπάρχει υλικοτεχνική υποδομή στο σχολείο, για να χρησιμοποιηθούν οι ΤΠΕ. Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σ10: "Για τους εκπαιδευτικούς που είναι λίγο μεγαλύτερης ηλικίας και δεν διαθέτουν τις γνώσεις και την εμπειρία της εφαρμογής τους, δεν θα έλεγα ότι είναι απόλυτα κατανοητή. Τώρα για τη νέα γενιά των εκπαιδευτικών που στελεχώνουν τα σχολεία είναι πιο εύκολα τα πράγματα"

Σ9: "...όταν υπάρχει υποδομή και η ασφάλεια ότι κάποιος θα σε υποστηρίξει είτε αυτός είναι ο διευθυντής είτε αυτός είναι ο εκπαιδευτικός πληροφορικής, ο εκπαιδευτικός θα το χρησιμοποιήσει"

Εκ των 5 Συμβούλων, 2 (Σ12, Σ13) απάντησαν ότι όλοι οι εκπαιδευτικοί κατανοούν τη χρήση των ΤΠΕ σύμφωνα με τις οδηγίες των ΑΠΣ. Οι υπόλοιποι 3 (Σ14, Σ15, Σ16) αναφέρουν ότι υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα εκπαιδευτικών, δηλαδή ότι υπάρχουν εκπαιδευτικοί εξοικειωμένοι με τις ΤΠΕ, οι οποίοι τις χρησιμοποιούν πιο εύκολα κυρίως οι νεότεροι ηλικιακά, ενώ υπάρχουν άλλοι που δυσκολεύονται. Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σ12: "έχουν κατανοήσει οι εκπαιδευτικοί ότι ... πόσο χρήσιμοι είναι οι ΤΠΕ"

Σ16: "Θεωρώ ότι είναι οι νέοι εκπαιδευτικοί [...] έχουν υψηλό επίπεδο γνώσης των ΤΠΕ και τις αξιοποιούν στην εκπαιδευτική πράξη. Οι εκπαιδευτικοί με περισσότερα χρόνια τις χρησιμοποιούν, αλλά συγκριτικά με τους νεότερους, όχι σε τόσο μεγάλο βαθμό"

Συνολικά, στην ερώτηση αυτή φαίνεται πως όλοι οι συμμετέχοντες θεωρούν, ότι ένα μέρος των εκπαιδευτικών δεν κατανοούν απολύτως τον τρόπο χρήσης των ΤΠΕ στα ΑΠΣ.

Ερώτηση 3: Εφαρμόζετε τις στρατηγικές διδασκαλίας με τη χρήση ΤΠΕ όπως αυτές αναφέρονται στα ΑΠΣ και σε ποιο βαθμό; (Αντίστοιχα, οι διευθυντές και οι σύμβουλοι εκπαίδευσης ερωτήθηκαν για το κατά πόσο θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν τις στρατηγικές διδασκαλίας με τη χρήση των ΤΠΕ, όπως αναφέρονται στα ΑΠΣ)

Και οι 6 Εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά σε αυτή την ερώτηση. Όλοι χρησιμοποιούσαν διάφορα εργαλεία και εφαρμογές, οι οποίες προτείνονται από το Υπουργείο Παιδείας με το βαθμό εφαρμογής να ποικίλει. Η εφαρμογή μάλιστα, γίνεται σε διάφορες φάσεις του μαθήματος για την κατάκτηση διαφορετικών στόχων (Σ5). Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σ4: "ναι, χρησιμοποιούμε πάρα πολλά..."

Σ1: "Έχω εφαρμόσει σε όλα τα μαθήματα..."

Σ3: "Ναι, ναι, τις εφαρμόζω συνέχεια..."

Σ5: "...άλλες φορές χρησιμοποιούσαμε μέσα ΤΠΕ για αξιολόγηση ομαδική των μαθητών με το πέρας του μαθήματος, άλλες φορές να κάνω μια εισαγωγή στο μάθημα, άλλες φορές κατά το μάθημα..."

Στην ίδια ερώτηση, αναφορικά με την εφαρμογή των ΤΠΕ από τους εκπαιδευτικούς, δύο εκ των διευθυντών (Σ7, Σ10) απάντησαν ότι δεν χρησιμοποιούνται οι ΤΠΕ σε ικανοποιητικό βαθμό μέσα στην τάξη, ενώ 3 εξ αυτών (Σ8, Σ9, Σ11) θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικοί

χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ σε μεγάλο βαθμό σύμφωνα με τις οδηγίες τους Υπουργείου Παιδείας και με μεγάλο ενδιαφέρον. Οι αιτίες για τη μη εφαρμογή ποικίλουν. Π.χ. επειδή λείπει υλικοτεχνική υποδομή (Σ7, Σ9), επειδή οι εκπαιδευτικοί που είναι σε παράλληλη στήριξη δεν διδάσκουν σε τάξη (Σ7), επειδή η χρήση των ΤΠΕ δεν είναι υποχρεωτική (Σ10) και επειδή δεν έχουν επιμορφωθεί ή/και δεν έχουν γνώση τεχνολογικών θεμάτων (Σ11). Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σ7: "Δεν θεωρώ ότι είναι πολύ μεγάλος ο βαθμός που τον εφαρμόζουν και προσαρμόζουν τις ΤΠΕ και αυτό γιατί είτε δεν έχουν υλικοτεχνική υποδομή και πολλές φορές ο καθένας προσπαθεί από μόνος του"

Σ8: "Σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό [...] Πραγματικά δείχνουν μεγάλο ενδιαφέρον..."

Σ9: "Όταν υπάρχει υποδομή σε ικανοποιητικό βαθμό. Μετά υπάρχουν περιπτώσεις και διαστρωματώσεις, αλλά σε μεγάλο βαθμό, αλλά το πρόβλημα πάντα είναι η υποδομή..."

Στην ίδια ερώτηση, 2 σύμβουλοι εκπαίδευσης (Σ12, Σ16) απάντησαν θετικά ότι εφαρμόζονται στρατηγικές διδασκαλίας με ΤΠΕ από τους εκπαιδευτικούς σύμφωνα με τον Οδηγό Δασκάλου, ενώ 1 (Σ14) θεωρεί ότι εφαρμόζονται σε μικρό βαθμό και κυρίως από νεότερους εκπαιδευτικούς που διαθέτουν τον τεχνολογικό εξοπλισμό. Τέλος, 1 εξ αυτών (Σ15), ανέφερε ότι εξαρτάται από την εξοικείωση των εκπαιδευτικών με τις ΤΠΕ και με τη συνειδητοποίηση του οφέλους που έχουμε από τη χρήση τους. Ενδεικτικά:

Σ16: "Ναι, θα έλεγα σε ικανοποιητικό βαθμό..."

Σ15: "... ο εκπαιδευτικός καταρχάς θα πρέπει να έχει μια εξοικείωση μεγάλη με τις ΤΠΕ, ένα, δεύτερο να έχει καταλάβει πώς θα χρησιμοποιηθούν αυτά στο σχολείο, δηλαδή ποιο θα είναι το όφελος;"

Συνολικά, στην ερώτηση αυτή, από την ανάλυση των απαντήσεων των συμμετεχόντων, προκύπτει ότι ένα μικρό μέρος των εκπαιδευτικών δεν εφαρμόζει τις στρατηγικές διδασκαλίας με τη χρήση των ΤΠΕ όπως διατυπώνονται στα ΑΠΣ. Επίσης, ένα μέρος του προβλήματος, ίσως δημιουργείται από την έλλειψη υποδομών.

Ερώτηση 4: Σε ποιο βαθμό παρατηρείτε διαφορές στη διδασκαλία ενός μαθήματος με ή χωρίς τη χρήση των ΤΠΕ και πώς ανταποκρίνονται οι μαθητές σε καθεμία περίπτωση;

Από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών φάνηκε ότι με τη χρήση των ΤΠΕ στη διδασκαλία: αυξάνεται η συμμετοχή και το ενδιαφέρον όλων των μαθητών (Σ1, Σ2 Σ3, Σ4, Σ5, Σ6), αυξάνεται η συμμετοχή και το ενδιαφέρον ιδιαίτερα των μαθητών με μαθησιακά προβλήματα και δυσκολίες (Σ1, Σ5, Σ6), οι μαθητές αποκτούν περισσότερες γνώσεις και πιο εύκολα (Σ1, Σ4), βελτιώνεται η επίδοση των μαθητών (Σ1, Σ2, Σ3), δημιουργούνται συνθήκες μαθητοκεντρικής εκπαίδευσης (Σ3), το μάθημα γίνεται διαδραστικό (Σ3, Σ4, Σ5), το περιεχόμενο μπορεί να προσφερθεί πολυτροπικά - πολυμεσικά (Σ2, Σ3, Σ5), το μάθημα γίνεται πιο ελκυστικό (Σ2, Σ5, Σ6), και τέλος, μπορούν να εφαρμοστούν πιο εύκολα συνεργατικές μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης (Σ5). Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σ6: "Υπάρχουν διάφορες στη διδασκαλία με χρήση νέων τεχνολογιών με τη χρήση, διότι όπως ανέφερα και προηγουμένως το μάθημα γίνεται πιο ελκυστικό και ενδιαφέρον και ειδικά για παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, διάσπαση προσοχής κτλ."

Σ2: "Ε... σίγουρα είναι πιο ελκυστικό για τα παιδιά όταν έχει μέσα και τις ΤΠΕ [...] το πολυμεσικό περιεχόμενο είναι πάντα πιο ελκυστικό, οπότε βελτιώνει και την προσοχή τους, βελτιώνει και τη μνήμη τους γιατί οπτικοποιεί κάτι [...] Οπότε θεωρώ ότι βοηθάει τα παιδιά περισσότερο και να δουν το μάθημα πιο ελκυστικό και να κατανοήσουν καλύτερα και περισσότερο αυτό το οποίο διδάσκονται"

Οι διευθυντές θεωρούν ότι ένα μάθημα με τη χρήση των ΤΠΕ είναι διαφορετικό σε σχέση με ένα μάθημα που δεν χρησιμοποιούνται οι ΤΠΕ. Η ανάλυση και κατηγοριοποίηση των απαντήσεων έδειξε, ότι η ένταξη των ΤΠΕ στη διδασκαλία: δημιουργεί ενδιαφέρον στους μαθητές (Σ8, Σ10, Σ11), δημιουργεί κίνητρο για μάθηση και οι μαθητές συμμετέχουν περισσότερο (Σ9, Σ10, Σ11), προσφέρεται για ομαδοσυνεργατική διδασκαλία (Σ9, Σ11), κάνει

την πληροφορία πιο εύκολα κατανοητή και πιο ελκυστική (Σ7), κάνει το μάθημα διαδραστικό (Σ8), βοηθά στην συγκέντρωση των μαθητών (Σ9), και τέλος, κάνει τη λήψη της πληροφορίας προσιτή με πολλούς τρόπους (Σ11). Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σ7: "Σίγουρα οι ΤΠΕ ναι, σίγουρα οι ΤΠΕ βοηθούν πολύ στη διδασκαλία, βοηθούν πολύ στο να είναι πολύ πιο κατανοητό το μάθημα"

Σ11: "...αυξάνεται το ενδιαφέρον του μαθητή, του δημιουργεί κίνητρο περισσότερο για μάθηση..."

Οι σύμβουλοι εκπαίδευσης θεωρούν ότι η ένταξη των ΤΠΕ αλλάζει εντελώς τη διδασκαλία. Πιο αναλυτικά μέσα από τα ευρήματα των απαντήσεών τους, θεωρούν ότι με τις ΤΠΕ: το μάθημα γίνεται πιο ελκυστικό και ενδιαφέρον (Σ15, Σ13), το μάθημα εμπλουτίζεται (Σ12), το μάθημα γίνεται αυθεντικό - παρουσιάζονται πράγματα σε συνθήκες πραγματικής ζωής (Σ13), οι μαθητές συμμετέχουν περισσότερο (Σ14) και η διδασκαλία γίνεται πιο μαθητοκεντρική (Σ15). Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σ12: "Ναι, νομίζω ότι υπάρχει διαφορά... εμπλουτίζεται καλύτερα η διδασκαλία όταν υπάρχουν οι ΤΠΕ"

Σ14: "Τεράστιες διαφορές και αυτές τις έχω βιώσει ως αξιολογητής [...] υπήρχε συμμετοχικότητα..."

Συνολικά, στην ερώτηση αυτή φαίνεται πως όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα συμφωνούν, ότι η ένταξη των ΤΠΕ αλλάζει εντελώς τη διδασκαλία και της προσδίδει ισχυρά πλεονεκτήματα, προς όφελος των μαθητών.

Ερώτηση 5: Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η ένταξη των ΤΠΕ στα ΑΠΣ των μαθημάτων επηρεάζει τους στόχους και την οργάνωση του μαθήματος;

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών θεωρεί ότι οι ΤΠΕ αλλάζουν τους στόχους και την οργάνωση του μαθήματος. Μόνο 2 εκπαιδευτικοί (Σ3, Σ2) από τους 6, πιστεύουν ότι οι ΤΠΕ δεν επηρεάζουν τους στόχους του μαθήματος. Ενδεικτικά:

Σ3: "Τους στόχους, τα μαθησιακά αποτελέσματα, δηλαδή όπως τα λέμε, πλέον θεωρώ ότι είναι τα ίδια..."

Σ2: "Τους στόχους, όχι γιατί οι στόχοι παραμένουν ίδιοι"

Όσον αφορά την οργάνωση του μαθήματος και οι 6 εκπαιδευτικοί αναφέρουν ότι η χρήση των ΤΠΕ αλλάζει την οργάνωση τους μαθήματος. Ως ένας λόγος αναφέρεται η προετοιμασία και ο προγραμματισμός του εκπαιδευτικού (Σ1, Σ3, Σ4, Σ5, Σ6). Δηλαδή, αλλιώς οργανώνουν τις δραστηριότητες όταν συνδυάζουν τις ΤΠΕ στην τάξη, καθώς έχουν πρόσβαση σε μια πιο διευρυμένη ποικιλία μέσων και πόρων για αξιοποίηση στο μάθημα (Σ5, Σ2).

Στην ίδια ερώτηση για την ενδεχόμενη αλλαγή των στόχων του μαθήματος, η πλειοψηφία (4 από 5) των διευθυντών είχαν την άποψη ότι οι ΤΠΕ δεν αλλάζουν σε μεγάλο βαθμό τους στόχους του μαθήματος. Θεωρούν ότι στους στόχους, ίσως να προστίθενται κάποιες επιπλέον δεξιότητες του 21ου αιώνα. Μόνον 1 θεωρεί ότι οι ΤΠΕ αλλάζουν τους στόχους του μαθήματος. Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σ9: "τους στόχους των μαθημάτων γιατί να τους αλλάξει; Βέβαια οι δεξιότητες της τεχνολογίας, του 21ου αιώνα ναι..."

Σ11: "Βέβαια, σε πολύ μεγάλο βαθμό... Επηρεάζει και τους στόχους και την οργάνωση..."

Από την άλλη πλευρά και οι 5 διευθυντές θεωρούν ότι οι ΤΠΕ αλλάζουν την οργάνωση του μαθήματος, αφού αλλάζει η προετοιμασία του εκπαιδευτικού (Σ7, Σ8, Σ9, Σ10) και οι δραστηριότητες στο μάθημα.

Στην παρούσα ερώτηση και οι 5 σύμβουλοι εκπαίδευσης απαντούν ότι η ένταξη των ΤΠΕ στα ΑΠΣ των μαθημάτων αλλάζει τους στόχους και την οργάνωση του μαθήματος. Πιο αναλυτικά αναφέρεται ότι στους στόχους του μαθήματος προστίθενται η ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων (Σ15), στη οργάνωση του μαθήματος αλλάζει η μεθοδολογία, οι δραστηριότητες, ο τρόπος διδασκαλίας, η προετοιμασία του εκπαιδευτικού και το υλικό (Σ12, Σ14, Σ15). Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σ16: "Σε αρκετά μεγάλο βαθμό θα έλεγα..."

Σ13: "Σε μεγάλο βαθμό..."

Σ15: "Εννοείται, εννοείται αλίμονο, και τους στόχους επηρεάζει και την οργάνωση..."

Συνολικά, στην ερώτηση αυτή φαίνεται πως η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (ιδιαίτερα οι εκπαιδευτικοί και οι σύμβουλοι εκπαίδευσης), θεωρεί ότι η ένταξη των ΤΠΕ στα ΑΠΣ των μαθημάτων αλλάζει ως ένα βαθμό τους στόχους και την οργάνωση του μαθήματος. Ένας επιπλέον στόχος φαίνεται ότι είναι οι ψηφιακές δεξιότητες, τις οποίες πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές. Όλοι θεωρούν ότι αλλάζει δραστικά η οργάνωση και η διεξαγωγή του μαθήματος.

Ερώτηση 6: Με δεδομένο ότι η τεχνολογία εξελίσσεται και τα ΑΠΣ αλλάζουν, πιστεύετε ότι έχετε επιμορφωθεί επαρκώς ώστε να ανταποκριθείτε στο διδακτικό έργο, εφαρμόζοντας τις ΤΠΕ στο μάθημά σας; (Αντίστοιχα, οι διευθυντές και οι σύμβουλοι εκπαίδευσης ερωτήθηκαν για το κατά πόσο θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν επιμορφωθεί επαρκώς για την εφαρμογή των ΤΠΕ στο μάθημά τους)

Στην ερώτηση αυτή 5 από τους 6 εκπαιδευτικούς (Σ1, Σ3, Σ4, Σ5, Σ6) δηλώνουν ότι είναι επαρκώς καταρτισμένοι σε μεγάλο βαθμό πάνω σε θέματα χρήσης τεχνολογίας στην τάξη, ενώ 1 δηλώνει ότι έχει καταρτιστεί σε μικρό βαθμό (Σ2). Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σ4: "Σε αρκετά υψηλό βαθμό..."

Σ2: "Σε πολύ μικρό βαθμό. Παρόλο που έχω ολοκληρώσει τον Β1 κύκλο των ΤΠΕ δεν νιώθω ότι μπορώ να τα καταφέρω..."

Σ6: "Πιστεύω ότι έχω καταρτιστεί σε μεγάλο βαθμό. Έχω κάνει όλα τα απαραίτητα..."

Ακολούθως, οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν ότι επιμορφώνονται συνεχώς για να παρακολουθούν τις τεχνολογικές εξελίξεις (Σ1, Σ3, Σ6, Σ4). Μερικοί από αυτούς μάλιστα σημειώνουν ότι χρειάζονται μεγαλύτερη εξοικείωση με την τεχνητή νοημοσύνη (Σ5, Σ4) και με τη χρήση του διαδραστικού πίνακα (Σ5). Μέσα από τις απαντήσεις τους τονίζουν επίσης, τη σημασία της προσωπικής ενασχόλησης με την τεχνολογία για να μπορέσουν να παραμείνουν ενημερωμένοι (Σ3, Σ1, Σ6, Σ2). Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σ4: "...οι εξελίξεις στις ΤΠΕ είναι πάρα πολύ γρήγορες. Νομίζω ότι γρήγορα ξεπερνιέται κάτι που ήδη έχουμε μάθει και μπαίνουμε στη διαδικασία να μάθουμε κάτι άλλο πιο πρόσφατο [...]. Ακόμα και η τεχνητή νοημοσύνη που εισέρχεται στα σχολεία..."

Σ6: "Χρειάζεται συνεχώς οι εκπαιδευτικοί να ψάξουν μόνοι τους στο Διαδίκτυο τις λύσεις και τι είναι καλύτερο... δηλαδή εγώ από όλα τα σεμινάρια και αν έχω κάνει το καλύτερο αποτέλεσμα ήταν όταν είχα ψάξει μόνη μου και είχα εξασκηθεί μόνη μου να βρω αυτά τα όποια θέλω και με βολεύουνε για την τάξη"

Στην ίδια ερώτηση, οι διευθυντές σχολικών μονάδων απάντησαν όπως και οι εκπαιδευτικοί, αφού 2 εξ αυτών (Σ8, Σ9) θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν εκπαιδευτεί επαρκώς, 2 (Σ7, Σ10) απαντούν αρνητικά και 1 (Σ11) θεωρεί ότι υπάρχουν διαστρωματώσεις. Ενδεικτικές απαντήσεις:

Σ8: "Θεωρώ ότι έχουν επιμορφωθεί αρκετά και κατά τη διάρκεια της χρονιάς υπάρχουν κάποιες ευκαιρίες επιμόρφωσης, τις οποίες επιλέγει κάθε εκπαιδευτικός..."

Σ7: "Όχι θεωρώ ότι δεν έχουν επιμορφωθεί επαρκώς και η επιμόρφωση αυτή, η οποία γίνεται περιστασιακά από το Υπουργείο με διάφορα σεμινάρια. Δεν θεωρώ ότι αυτή επαρκεί..."

Σ10: "Όχι δεν έχουν, δεν έχουν επιμορφωθεί γιατί όλες οι επιμορφώσεις γίνονται στο πόδι"

Σ11: "...έχουν επαφή πολλοί σε μεγάλο βαθμό, άλλοι σε μικρότερο, κάποιοι ίσως και όχι. Υπάρχουν ελάχιστοι όμως που δεν έχουν επιμορφωθεί και έχουν μείνει, ας πούμε, στη βασική χρήση του η/υ"

Στην ίδια ερώτηση οι σύμβουλοι εκπαίδευσης έχουν επίσης διαφορετικές απόψεις, αφού 1 εξ αυτών (Σ13), θεωρεί ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν καταρτιστεί ικανοποιητικά, 2 (Σ12, Σ15) πιστεύουν ότι αυτή η επιμόρφωση που έχουν οι εκπαιδευτικοί δεν είναι επαρκής και 3 (Σ12, Σ14, Σ16) κάνουν λόγο για επαρκή επιμόρφωση. Οι τελευταίοι μάλιστα, θα ήθελαν συνεχιζόμενη περιοδική επιμόρφωση και υποχρεωτική για όλους. Ενδεικτικά:

Σ12: "Όχι, δυστυχώς δεν είναι όλοι. Δεν είναι όλοι επιμορφωμένοι και γι' αυτό θα έλεγα ότι θα πρέπει

να είναι υποχρεωτική η επιμόρφωση [...] εν το μεταξύ τώρα στο Β1 και Β2 επίπεδο τα λογισμικά είναι πολύ παλιά [...] θα πρέπει κι αυτό να αλλάξει"

Σ13: "Σε μεγάλο βαθμό ναι"

Συνολικά, από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην ερώτηση αυτή φαίνεται πως η πλειοψηφία θεωρεί ότι υπάρχουν εκπαιδευτικοί (ένα όχι αμελητέο τμήμα), οι οποίοι δεν έχουν καταρτιστεί επαρκώς στη χρήση των ΤΠΕ στα ΑΠΣ. Τέλος, μερικοί εξ αυτών θεωρούν ότι θα πρέπει η επιμόρφωση να είναι μια διαδικασία συνεχής και δια βίου.

Συμπεράσματα

Η παρούσα εργασία διερεύνησε τις απόψεις εκπαιδευτικών, διευθυντών σχολικών μονάδων και συμβούλων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για τη θέση και ρόλο των ΤΠΕ, τόσο στα παλιά (αυτά που εφαρμόζονται ήδη), όσο και στα νέα ΑΠΣ. Όπως προκύπτει από την παράθεση και την ανάλυση των ευρημάτων, προκύπτουν τα ακόλουθα:

Αρχικά στο 1^ο ερευνητικό ερώτημα: "Ποια είναι η θέση των ΤΠΕ στα ΑΠΣ και ποια είναι η αντίληψη-προσδοκίες των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτικών στελεχών για τα νέα ΑΠΣ ως προς τις ΤΠΕ;", όλοι οι συμμετέχοντες συμφωνούν ότι ο ρόλος των ΤΠΕ στα παλιά ΑΠΣ ήταν δεδομένος. Στα νέα ΑΠΣ φαίνεται όμως, ότι ο ρόλος των ΤΠΕ γίνεται σημαντικός. Αυτό υποστηρίζουν ακόμα και όσοι εκ των ερωτηθέντων θεωρούν ότι στα παλιά ΑΠΣ ο ρόλος των ΤΠΕ είναι περιορισμένος. Η αντίληψη αυτή διαπερνά όλες τις ομάδες των συμμετεχόντων και συμβαδίζει με τις σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις που δίνουν έμφαση στον ψηφιακό γραμματισμό και σε καινοτόμες παιδαγωγικές πρακτικές.

Ωστόσο, στο 2^ο ερευνητικό ερώτημα: "Σε τι βαθμό οι εκπαιδευτικοί κατανοούν τον τρόπο και εφαρμόζουν τις ΤΠΕ στη σχολική τάξη με βάση τα ΑΠΣ;", οι απόψεις των συμμετεχόντων δείχνουν ότι ένα μέρος των εκπαιδευτικών δεν έχει κατανοήσει τον τρόπο χρήσης των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Υπάρχουν εκπαιδευτικοί, κυρίως νεότεροι ηλικιακά, που χρησιμοποιούν ευκολότερα τις ΤΠΕ και άλλοι που δυσκολεύονται. Οι εκπαιδευτικοί απαντούν ότι χρησιμοποιούν εργαλεία και εφαρμογές, οι οποίες προτείνονται από το Υπουργείο Παιδείας, με το βαθμό εφαρμογής να ποικίλει. Τα διευθυντικά στελέχη και οι σύμβουλοι εκπαίδευσης θεωρούν ότι ένα μέρος εκπαιδευτικών κάνει χρήση των ΤΠΕ σε ικανοποιητικό βαθμό μέσα στην τάξη, ενώ άλλο μέρος όχι. Ωστόσο, όπως προκύπτει από τις απαντήσεις τους, η χρήση των ΤΠΕ γίνεται αποτρεπτική κάποιες φορές λόγω ελλειπών επιμόρφωσης και τεχνολογικής υποδομής. Επιπλέον, παράγοντας διαφοροποίησης είναι η ηλικία, η εμπειρία και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Στο 3^ο ερευνητικό ερώτημα: "Πως επηρεάζουν οι ΤΠΕ τη στοχοθεσία των μαθημάτων που υπήρχε ως τώρα στα ΑΠΣ;", οι απαντήσεις των συμμετεχόντων έδειξαν ότι με τη χρήση των ΤΠΕ στη διδασκαλία δημιουργείται κίνητρο για μάθηση, αυξάνεται η συμμετοχή και το ενδιαφέρον όλων των μαθητών και ιδιαίτερα των μαθητών με μαθησιακά προβλήματα και δυσκολίες, ενώ όλα τα χαρακτηριστικά της διδασκαλίας γίνονται όλο και περισσότερο μαθητοκεντρικά. Μάλιστα, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών, όλοι οι σύμβουλοι εκπαίδευσης και ένα μέρος εκ των διευθυντών σχολικών μονάδων, θεωρεί ότι η χρήση των ΤΠΕ αλλάζει τους στόχους και την οργάνωση του μαθήματος. Αυτό που αλλάζει κυρίως από τη στοχοθεσία, είναι η πρόσθεση ψηφιακών δεξιοτήτων.

Στο ερώτημα: "Σε τι βαθμό οι εκπαιδευτικοί είναι κατάλληλα επιμορφωμένοι για την εφαρμογή των ΤΠΕ με βάση τα ΑΠΣ;", μολονότι οι εκπαιδευτικοί σχεδόν στο σύνολό τους απαντούν ότι έχουν λάβει επιμόρφωση, το ίδιο και ένα μέρος των διευθυντών και των συμβούλων εκπαίδευσης, επισημαίνεται, κυρίως εκ των διευθυντών και εκ των συμβούλων εκπαίδευσης, άποψη ότι υπάρχουν ακόμα εκπαιδευτικοί που δεν έχουν επιμορφωθεί επαρκώς. Από όλους βέβαια, αναδεικνύεται η ανάγκη για συνεχή και δια βίου επιμόρφωση.

Τέλος, στις προτάσεις για μελλοντική έρευνα, θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η διερεύνηση των στάσεων και προσδοκιών των εκπαιδευτικών αναφορικά με πιο σύγχρονα εργαλεία, όπως η τεχνητή νοημοσύνη και οι αλλαγές που αναμένονται τα επόμενα χρόνια.

Αναφορές

- Bryman, A. (2017). *Μέθοδοι κοινωνικής έρευνας* (Επιμ. Α. Αϊδίνης, Μτφ. Π. Σακελλαρίου). Gutenberg.
- Das, K. (2019). The role and impact of ICT in improving the quality of education: An overview. *International Journal of Innovative Studies in Sociology and Humanities*, 4(6), 97-103. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3585228>
- Henderson, D. (2020). Benefits of ICT in education. *IDOSR Journal of Arts and Management*, 5(1), 51-57.
- Nikolopoulou, K. & Gialamas, V. (2015). Barriers to the integration of computers in early childhood settings: Teachers' perceptions. *Education and Information Technologies*, 20(2), 285-30. <https://doi.org/10.1007/s10639-013-9281-9>
- Βαροάκης, Ε. & Παπαδημητρίου, Σ. (2022). Αξιολόγηση εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως επιμόρφωση του Β1 επιπέδου ΤΠΕ, με βάση τις αρχές της εξαΕ: Απόψεις εκπαιδευτικών Τεχνικών Ειδικοτήτων. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Πρακτικά 11ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση* (τόμος 5Α, σσ. 39-51). ΕΔΑΕ. <https://doi.org/10.12681/icodl.3425>
- Βέικου, Χ., Σιγανού, Α., & Παπασταμούλη, Ε. (2007). Σύντομη επισκόπηση του παιδαγωγικού πλαισίου του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 13, 55-68. <http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyxos13/055-068.pdf>
- Δημητρίου, Δ & Τζιμογιάννης, Α. (2016). Διερεύνηση της Τεχνολογικής Παιδαγωγικής Γνώσης Περιεχομένου εκπαιδευτικών για την ένταξη των ΤΠΕ στις εκπαιδευτικές πρακτικές της τάξης. Στο Α. Μικρόπουλος, Ν. Παπαχρήστος, Α. Τσιάρα & Π. Χαλκή (Επιμ.), *Πρακτικά 10ου Πανελληνίου και Διεθνούς Συνεδρίου "Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση"* (σσ. 43-51). ΕΤΠΕ.
- Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2018). Σύσταση του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2018, σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (2018/C 189/01). [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32018H0604(01))
- ΙΕΠ (2024). *Νέα προγράμματα σπουδών*. <http://iep.edu.gr/el/nea-programmata-spoudon-arxiki-selida>
- Ισαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας εφαρμογές στην ψυχολογία και την εκπαίδευση. ΣΕΑΒ. <http://dx.doi.org/10.57713/kallipos-473>
- ΙΤΥΕ ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ-ΙΕΠ (2024). Πληροφορίες για την επιμόρφωση Β2 επιπέδου ΤΠΕ. <https://e-pimorfosi.cti.gr/pliforories/gia-to-b2>
- Κόμης, Β. (2019). Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (2η εκδ.). Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- Π. Ι. (2009). Διατηρητική Επιτροπή για τη μορφωτική αυτοτέλεια του Λυκείου και το διάλογο για την παιδεία. Αναλυτικά προγράμματα σπουδών. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. http://www.pi-schools.gr/paideia_dialogos/analitika-programata.pdf
- Παναγιωτακόπουλος, Χ. & Σαρής, Μ. (2017). Η εκπόνηση μιας επιστημονικής εργασίας με τη χρήση των Τ.Π.Ε.: Μία ολοκληρωμένη προσέγγιση. Εκδοτικός Όμιλος ΙΩΝ.
- Τζιμογιάννης, Α. (2019). Ψηφιακές τεχνολογίες και μάθηση του 21ου αιώνα. Εκδόσεις Κριτική.
- Τσιώλης, Γ. (2018). Η θεματική ανάλυση ποιοτικών δεδομένων. Στο Γ. Ζαϊμάκης (Επιμ.), *Ερευνητικές διαδρομές στις κοινωνικές επιστήμες. Θεωρητικές - μεθοδολογικές συμβολές και μελέτες περίπτωσης* (σσ. 97-125). Εργαστήριο Κοινωνικής Ανάλυσης & Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Έρευνας.
- ΥΠΕΠΘ-ΠΙ (2024). Επιμόρφωση εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε βασικές δεξιότητες των ΤΠΕ στην εκπαίδευση-Το έργο. <http://www.pi-schools.gr/programs/ktp/epeaek/ergo.html>